

Numerul 42.

Oradea-mare 19/31 octombrie 1897.

Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe $\frac{1}{2}$ de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Comediile lui I. L. Caragiale.

(Urmare.)

„Noaptea furtunoasă, e prima lui comedie. Acțiunea se desfășură în casa jupânului Dumitrache, căpitan în garda civică. Acesta-i povestește cu indignație prietenului seu Nae Ipingescu, că în sara trecută, venind cu soția sa Veta și cu cumnata-i Zița acasă de la grădina „Iunion“, s'a luat tiptil după ei un „coate-gole“, „mațe-fripte“, „baga-bont“, „moftangiu“, „cu sticlele 'n ochi, cu giobenul în cap“. Acest „baga-bont“ era Rică Venturiano, student în drept, poet tandru și publicist, căruia i se aprinseră călcăiele după Zița, cumnata lui Dumitrache, pe când acesta bănuia că-i umblă după soția-sa Veta. Veta nu este înse nevinovată, căci se iubește și ea cu Chiriac, teșghetarul și omul de încredere al lui Dumitrache. Dumitrache, care se vede atacat în „onoarea lui de familist“

VILHELM II IMPERATUL GERMANIEI.

caută să-l prindă pe Venturiano, iar acesta se înțelege prin scrisori cu Zița, — care consimte, sau cum țice ea „compătimizește“ cu poetul, — dându-și întâlnire în casa lui Dumitrache. E sara târziu. Dumitrache și Ipingescu sunt la vardă. Chiriac încă s'a dus să se culce. De-odată intră în odaia Vetei amoresatul Venturiano și începe să declameze: *Angel radios...* Veta observă în curând ce vrea amoresatul, îi spune că a greșit adresa. Perplexitatea lui Rică o exprimă autorul minunat în următoarele:

„Madam, să am pardon! scusați! Cucoană! considerând că... adică, vreau să țice respectul... pardon... sub pretext că și pe motivul... scusați... pardon“...

Înse deodată se napustesc în casă Dumitrache, Ipingescu, Chiriac, cari vor să prindă pe Venturiano, acesta scapă pe o fereastră și se ascunde într'un butoiu de cement. Dumitrache pentru repararea onoarei lui

de „familist“, Chiriac cel maltratat de gelosie pun casa cu fundul în sus, înse nu-l află. Iată înse sosește și Zița. Enigma se desleagă. Venturiano ia pe Zița. Dumitrache se învoiește, — fiind că „tinerii compătinesc împreună“.

Vre-o tendință mai profundă în comedia aceasta nu găsim. Găsim înse niște persoane bine alcătuite, prezentate în cele mai intensive culori (indeosebi figura lui Rica Venturiano,) cari toate trăesc sub influința curentului modern și vorbesc o limbă stricată românească. Ridiculisarea acestor persoane, cari sufer de streinisme, a fost tendința imediată a autorului.

Este mare maestria cu care a știut autorul să urmărească acest proces de stricare a limbei prin cei tencuiți de cultură. Iată vreo câteva probe. Zița a fost trei ani *la pasion*; s'a *desvorțat* de bărbat; mitocane, *la polițiune*; ai sărit tocmai *la aproponț*; bonsoar, *alevra*; *levorvel*; se *isplic* treaba; *fată romantioasă*; eu sunt *apropitar* etc. Sau iată un alt model de stil dintr-o scrisoare de dragoste a lui R. Venturiano, poet și publicist:

„Angel radios! De când te-am vădut întăiaș dată pentru prima oară, mi-am pierdut usul rațiunii... te iubesc la nemurire. *Je vous aime et vous adore; que prétendez-vous encore?* Inima-mi palpită de amoare. Sunt într'o pozițiune pitorescă și misericordioasă și sufer peste poate. O da! Tu ești aurora sublimă, care deschide bolta azurie într'o adorațiune poetică infinită de suspine misterioase, pline de reverie și inspirațiune, care m'a făcut pentru ca să-ți fac aci anexata poezie... etc.

Numai un talent poate crea caractere atât de lămurite ca pe acest diarist giubenat și vânător de frase franțuzești și latinești. Cățind comedia lui C., pare că vedem clar caraghioasă figură a lui Rică, poetul tandru, trecând pe stradă pe sub fereastra Ziței și cântând poezii a la

»Trecând pe sub fereastra ta
Aud melodia ta
Cum bate la urechia mea«...

Sunt caraghioase aceste figuri, înse intrucât ele de fapt sunt figuri reale, ne ating neplăcut, simțim adânc ironia autorului.

Figuri de aceste găsim și la noi cu berechetul și nu trebuie să le căutăm numai în pătura exploatată de Caragiale. Numărul așa numiților „semidocti“ este și la noi destul de mare, sunt oamenii cărora dorul după lucruri streine, după o limbă „mai multă“ li e mai presus de toate. Și pe la noi auți adeseori frase ca „me doare *capacitatea*“; „vorbește din *invidiositate*“; „*parofie*“ (la Caragiale găsești analogul „*nifilist*“); „*impid* ușa cu *peia*“; „Biță pleacă la Berla“, în loc de Ghiță pleacă la Gherla; etc. etc. Iată deci, că și la noi se potrivesc foarte bine aluziile ironice ale lui Caragiale.

Intriga comediei acesteia altcum e destul de simplă și de ușoară de urmărit din partea ascultătorului. Din relația de dragoste a lui Chiriac cu Veta, care pare a fi incidentală și nu contribuie întru nimic la urcarea însemnătății comediei (căci gelosia lui Dumitrache era de-ajuns pentru motivarea conflictului) nu putem trage vreo concluzie deosebită.

Acestea ar fi de țis despre „O noapte furtunoasă“,

— care indeosebi pentru Venturiano a fost torturătoare.

„*Conul Leonida față cu reacțiunea*“ este o farsă într'un act. Conul Leonida este o persoană de calibrul celorla din comedia precedentă, pe același pedestal al civilizațiunei, cu deosebirea că cetește mai des jurnale, face cu patimă politică împreună cu stimabila cuconană Efemița și este republican din principiu me rog. Este aceasta un boboc de farsă, pe cât de mică, pe atât de condensată și drăgălașă în cuprins. Leonida cu soția sa Efemița vorbesc înainte de culcare de revoluție și de „Galibaldi (Hehei! Unul e Garibaldi: om odată și jumătate! (cu mândrie și siguranță) Ei, *gianta* latină, domnule n'ai ce-i mai țice!); vorbesc și de Papa, care e „*iesuit, amănteri nu-i prost*“, vorbesc de reacțiune... și pe urmă adorm. Peste cale într'o cărcimă își petrece o societate. Chef la culme. Țipete și trosnete de pistoale. Conul și coana se trezesc, „*fandacia*“ lucrează, ei cred că vine revoluția și reacțiunea, rostogolesc tot prin casă, pun dulapurile proptele la ușile zăvorite, sting lampa și-si așteaptă ca trăsniți peirea... Vine în sfârșit servitoarea și îi scoate din nedumerire.

Caragiale este genial în desvélirea stărilor sufletești. În „*Făclia de Paște*“ poate a ajuns culmea perfecțiunei. Aici încă avem un cas analog. Creșcerea gradată a sentimentului de frică până la cea mai înaltă potență este admirabil de viu și de practic desemnată. Scena aceasta, în care se baricadează conul Leonida și coana Efemița, dacă e bine predată, trebuie să aibă un efect colosal pe scenă.

În conul Leonida autorul a voit să ne creeze un tip de cărpaciu politic, „*politischer Rannegiesser*“ i-ar dice neamțul, „*politikus esizmadia*“ i-ar numi unгурul. Iată vederile lui asupra republicei și a reacțiunei.

Efemița: ... Ce procopseală ar fi și cu republica?

Leonida (minunat de o așa întrebare): Ei! bravos! ș-asta-i bună! Cum, ce procopseală? Vei așa-i vorba: cap ai, minte ce-ți mai trebuie? Apoi, închipuește-ți dta numai un condeiu, stai să-ți spui: mai întăiu și întăiu că dacă e republică, *nu mai plătește nimenea bir*...

Efemița: Zeu?

Leonida: Zeu... Al doilea că flește-care cetășean ia câte o leafă bună pe lună, toți într'o egalitate.

Efemița: Parol?

Leonida: Parol... Par egzamplu, eu...

Efemița: Pe lângă pensie?

Leonida: Vedi bine; pensia e bașca, o am după legea vechie, e dreptul meu; mai ales când e republică, dreptul e sfânt: *republica este garanțiunea tuturor drepturilor*.

Efemița (cu toată aprobarea): Așa da!

Leonida: Și al treilea că se face și lege de murături.

Efemița: Cum lege de murături?

Leonida: Adicătele că nimeni să nu mai aibă drept să-și plătească datoriile.

Efemița (crucindu-se de mirare): Maică Presistă, Doamne! Apoi dacă-i așa, de ce nu se face mai curând republica?

Leonida: Hei, te lasă reacționarii, domnule? Fi-reșce, nu le vine lor la socoteală să nu plătească nimenea bir...

Iată ce-i republica și ce sunt reacționarii în ochii drăguțului de Leonida. Cu vederile lui înse și cu ha-

tirurile private Leonida, este o persoană inofensivă și-ți face impresia de vechiu pensionist pentru care politica este o boală a bătrâneții, o curiositate. La tot casul inse vor fi existat prin România multe exemplare de aceste, dacă un scriitor ca și Caragiale a ținut necesar să modeleze pe un Leonida.

(Finea va urmă.)

ILARIE CHENDI.

Liniește.

*O! lume de copaci, în sinu-ți dulce
La adăpostul umbrei așternute,
Stă valul gândurilor sbuciumate,
Durerile și grijile-s pierdute.*

*Inertă, firea-mi este ocrotită
De liniștea, ce se sălăștuește;
Și lin sorbind din elixirul păcii
Sînt sufletu-mi, cum se tîmăduiesce.*

St. Cloud iunie 97.

MARIA BAIULESCU.

Idea l.

Se brodiseră amândoi sficioși; nici unul nu îndrăsnia să se uite mai mult în ochii celuilalt, sau să rupă tăcerea cu o mărturisire înfierbîntată ca și sângele tînr ce le clocoția în inimă. Nu e vorba, din întemplantare, sau cu voință poate, la piano li se atingeau cam des mâinile și în acele momente se roșiau ca focul amîndoi.

Obrajii atunci le dogoriau grozav și sângele le circula mai repede.

El, poate mai îndresneț decât dînsa; în dese rînduri, sub pretext că întorcea foile notelor, își apropiase — mai mult decât eră permis — obrazul lui aprins de puful ce inundă ca o cascadă gâtul ei alb ca marmora. Alte-ori își mai permisesese — aceasta prin împregiurări — să strîngă brațul ei grăsuliu și rotund.

În alte ocazii, pe cînd dînsa se făcea că e distrasă de cine știe ce gînd și dînsul se află aproape de tot de capușorul ei mic și frumos, așa pe nebăgate de seamă își lipia buzele, ca o adiere de zefir, de pîrul ei negru ca abanosul.

Se întemplantă în alte dăți să fie cald în casă, perdelele de la ferestre lăsate, iar în casă o răcoare dulce, bine-făcătoare. Ea stetea în fotoliu-i liniștită, cu capul lăsat pe spate, visătoare, gura întredeschisă, lăsînd să se zărească prin roșeața buzelor ei fine, dinții albi ca laptele și mici ca niște mîrgăritare înșirate. El stetea puțin mai departe resfoind un album și din cînd în cînd își aruncă privirea spre dînsa, îi admiră profi-

lul, bustul, mai întorcea iar repede doue foi deodată, fără să vadă ce eră în ele, iar se uită la dînsa, rămănea pentru cîtva timp în extas încercînd înședar să-și potolească bătăile repeși ale inimii și să-și înăbușe suspinele care-l apăsau cumplit. Șciea bine el că dînsa înadins lăsase capul pe spate, doar o veni să-i sărute buzele-i atât de ispititoare. Se încercă chiar să se scoale, să meargă spre dînsa, să-i cuprîndă capul cu mâinile și să-i sărute lung de tot buzele pâr-guite ca niște cirese; înse un ce mai tare decăt voința lui îl tineva pironit în loc. Acest ce, se fi fost timiditatea, sau inocența amorului lor? nu șciu bine. Acasă la dînsul înse, în singurătatea odăii de om de holtei, cu țiutul ironic în urechi, par că eră mai îndrăsneț. Acolo se muștră singur că de ce nu eră mai altfel față de dînsa?

El o iubiă mult; șciea bine că și dînsa îl iubiă; atunci la ce atîta reversuri? Focul dragostei îl consumă și platonismul ăsta dură de mai bine de doi ani. Cum ședea cu capul între mâni, își aducea aminte de cele mai mici amănunte ale cunoșcințelor lor: Plouă cumplit de tare, o ploae de acelea de martie, deasă și cu bășici. El se brodisese să fie fără umbrelă și ploaia l-a apucat așa fără veste. Un gang la stînga, puțin mai departe, s'a adăpostit acolo. Cugetă că nu avea să fie mult ploaia, mai ales că o luase cam repede. Priviă la lume cum alergă care pe unde avea nevoie, și din cînd în cînd căte unul fără umbrelă dedea în gang.

După trecere de vr'o jumătate de cîas, gangul se umpluse, dar ploaia nici gînd n'avea să înceteze.

În lipsă de o altă ocupație, examină pe tovarășii lui fără umbrele — în fața unei nenorociri cît de mică fie dînsa, sîntem tovarăși; erau numai bărbați! Tocmai în acel moment intră o drăguță de fată, plouată borbă. I se făcî loc numai decăt.

El se uită la dînsa.

Eră îmbrăcată cu o rochiță neagră, care stetea lipită pe corpul ei bine format; o pălărioară de castor maron cu niște garnituri de pamblici violete și cu flori albe, mînuși negre și ghete de marochin, ude și pline de noroiu. La subțioară ținea un ghiosdan de piele neagră. Ceea ce atrase mai mult luarea lui aminte, erau ochii acestei fete, niște ochi verși de o claritate și o limpedime cum rar se mai întîlnesc astăzi.

Nu e vorbă, nici sprîncenele nu lăsau ceva de dorit; negre și arcuite, iar sub ele genele lungi se lăsau din cînd în cînd în jos, ca niște draperii pe cele doue smaralde. Fata luă sama că eră privită cu atîta atențiune de tînr și instinctiv întoarse capul; ochii li se întîlniră, dar în aceeaș clipă amîndoi i-au lăsat în jos, și s'au roșit par că făcuseră ceva care nu eră permis.

S'au cunoscut în urmă.

El, studiă dreptul și dînsa urmă la conservator.

Avea talent la piano; aceasta i-o spuse mai întîi prietenele mamei care o ascultau cînd dedeau vîsite familiei, îndemnînd-o să nu lase neglijată un asemenea talent, căci ar fi păcat. Tatăl, a dat-o la conservator, unde și profesorii au fost de idee că fata o să ajungă departe: avea talent, dar trebuia cultivat.

De atunci se întîlniau mai în fiecare zi cînd se duceau la curs.

Și-au vorbit multe — toate nimicuri — și încet, încet, a prins simpatie unul de altul. Pentru că și el eră de o familie bună, băiat cinstit și așezat, a fost primit în casă. De-atunci au trecut doi ani și lucrurile steteau tot ca la început. Nu e vorba, nici unul

nici altul nu aveau gânduri rele: se iubiau sincer, cu un amor nevinovat, un amor ideal.

Dar seara care îl învăluisese de mult, îl făcu să-și lase firul acestor amintiri dulci. Se sculă și începă să se plimbe cu pași mărunți prin camera lui, întunecată în fund, iar sub fereastră luminată puțin de felinarul din stradă. Toată ființa îi era plină de amintirea ei. Cum ar fi dorit de mult ca în acele momente să fie lângă dânsa; de sigur atunci i-ar fi spus că o iubește și i-ar fi sărutat mâinile. Stângăcia lui, și neîndrăzneala față de ea, îl omorâ.

Ei îi părea reu, mult de tot, că dânsul nu rupea odată gheața printr'o mărturisire. Știe bine că era iubită și că acela care o iubiă, s'ar fi jertfit pentru dânsa; dar acestea nu-i erau de ajuns: voia o declarație, chiar stângace să fi fost, nu importă nimic, căci era venită dintr'o inimă sinceră și de la o ființă iubită de dânsa.

Când știe că avea să vie, îl așteptă la fereastră cu cea mai mare nerăbdare. Acolo, singură, nezărită de nimeni, dedea un colț de la perdele binișor la o parte și-și îneca privirea în mulțimea după stradă, care foia pe sub ferestrele ei, cătând printre toți trăsăturile lui dulci și scumpe. Se uită până în capul celalalt al străzii, doar l'a zări; și dacă se întâmplă să nu vie atunci, în acele momente, cât de măhnită și de stingheră se simțea. — Cât necaz avea ea pe ciatornice, de oare-ce — după ideea ei — mergeau prea încet. Ar fi dorit atunci o reformă generală. Căci 60 de minute pentru o oră erau prea multe; 30 sau 40 cel mult, credea dânsa că erau de ajuns; mai ales — gândia ea — suntem într'un secol de electricitate, de iuțală. Ar trebui ca și timpul să-și schimbe îmbetrănitul curs, cu un altul mai tiner, mai sprinten. Cu toată supărarea ei, ciaturile își urmau mersul regulat, neluând de loc în samă — protestările ei drepte poate. Și i învățase așa de bine sosirea, că nu se înșelă nici odată: modul cum deschidea el poarta, cum scârția aceasta pe țigine, frământarea nisipului din alee, lătratul de bucurie al lui Grivei, pasul în coridor, mâna pe clanță... și în fine deschiderea ușei. Toate acestea le avea întipărite în minte și le recunoștea numai decât.

Dar bătăile repezi ale inimii — în acele momente când dânsul intră pe poartă, coloritul purpuriu al obrazului, o mică înăbușală în piept, furnicarul din sânge, privirea îndreptată spre ușe cu atâta aviditate... toate acestea nu erau destule probe că venia el, acela, care-i cuprinsese toată ființa?

Și cât îl doria de mult când nu era lângă dânsa! Par că-i lipsia ceva din ființa ei chiar.

Dacă se ducea undeva, unde nu era el, pentru dânsa toată acea mulțime de acolo nu era nimic: lipsia el, lipsia totul; unde era el, era totul pentru dânsa.

Iubiă și era iubită.

Iată un amor ideal, sfânt și pasionat în același timp! Amor care se nutrește numai cu speranța și care duerază vecinic!

Femeia iubită cu un amor sfânt, nu se profanează nici în cugetare măcar. Fericirea visată de dânsa e curată ca și cristalul. Și în această fericire sunt ore de extas, când viața se preface în bucurie. Fericirea asta nu are altă sorginte decât două priviri care se înțelnesc, se amestecă, se înțeleg perțându-se una într'alta.

În amorul ideal sunt îmbetări liniștite și se-

nine, care n'au nici o nevoie de vr'o mărturisire, de oare-ce se transmit dintr'un suflet într'altul, prin aceeași privire sau prin un singur suris.

Înse, o astfel de privire care e rară și divină în același timp, nu se cată, se găsește. De exemplu, într'o seară când cineva stă lângă ființa iubită, sub vr'un arbore, în fața unei câmpii, smaltată cu feluri de flori, a cărei întindere face singurătatea, iar sufletul atunci fiind transportat în idealuri necunoscute, simți ceea ce n'ai mai simțit încă până atunci. Ochii, par că de atâtea priveliști fermecătoare — la care se mai adaogă și lupta lăuntrică, — amețesc; simțirea se pierde încet, încet, ca un abur, nelăsând în acel loc decât materia brută din care e compus corpul.

Par că nu mai există și cu toate acestea mâna-ți stringe încet mâna ființei iubite și privirea-ți se contopește într'a ei! Aceasta este privirea divină care în-sufală amorul cast.

Asemenea privire se mai poate găsi și într'o căsuță mică de țară, încongiurată de toate părțile de verdețură și semănând mai mult unui cuib de dra-goste. Acolo, singur numai cu ea, aleasa sinceră a inimii tale, când soarele a ajuns la sfârșitul drumului sau din aceea și își trimete omenirei ultimele sale raze după muchea vr'unui deal care se poleește în pulbere de aur roșiu, împurpurând perdelele de la ferestre, unde stai cu dânsa și contopli, aceste minunății ale naturii, urmărind fășia de lumină care se pierde, se stinge, dispăre încet încet, acoperind totul ca într'un zăbranic des. Atunci, în acea singurătate sfântă, simți iar senzații necunoscute. Privirea și se înecă în apusul depărtat unde a dispărut soarele, și par că ai voi să te fi pierdut și tu odată cu dânsul.

Nu-i auzi vocea ei. Tu singur nu ~~scoti nici o~~ vorbă, de frică să nu spargi acest farmec, și cu toate acestea ve simțiți unul pe altul, ve ghiciți gândurile și într'un moment dat ve uitați unul la altul! Privirea aceea încă este o privire divină, care incendiază inima, făcând ca amorul să năvălească de odată fără nici o împotrivire sau jenă. De sigur, o asemenea împregiu-rare a făcut să se nască amorul lui Romeo și al Julietei numai dintr'o singură privire.

Cu astfel de cadru, Paul s'a înamorat de Virgini-ca. Aș pute scrie multe pe tema aceasta, dar me oprese aici...

Descrierea de mai sus nu este nici poveste, nici novăție și nici nuvelă; este o simplă descriere a stării sufletești a două ființe care se iubesc sincer și nevinovat. Va fi poate necomplectă; în cazul acesta cer scuse, căci am făcut atât, pe cât mi-au permis puterile. Are înse un merit, — mic poate: e simțită.

GR. MĂRUNȚEANU

— Dle librar, n'aveți legea repaosului de duminică?

— N'am, dle.

— Poate un extract din acea lege?

— Un extract? vi-l spun eu pe scurt.

— Și anume?

— Librăriile trebuie să fie închise și cărciumile deschise.

BAZAR IN CONSTANTINOPOL.

Ce mai comori!

Fiilor mei Anibal și Scipione.

*In ceruri îngeri mulți or-fi
Cu aripioare aurii,
Cu ochi-isoave de schintei;
Dar și la noi se mai găsește
Așa minuni, eu socotesc;
Cum sânt copiii mei.*

*Intâln blond, c'un pâr buclat,
Din somn abia s'a deșteptat
Și gales tatei a zîmbît;
Al doilea ro-alb, boboc,
L'am poreclit: „om cu noroc“
Și „mieul favorit.“*

*Intr'o suriță-a lor de pâr
Eu vîd comori, în adăvăr,
În ochii lor e lumca mea,
Cu ceru 'ntreg nu i-aș schimbă,
De cum-va Domnul ar cătă
Și raiul să mi-l dea.*

*Sînt dragi, apoi mai sînt cu minți
Și mult mai seamănă-a prinți;
Cînd îmi zîmbesc nescîntori
Și eu cu drag privesc la ei,
Știînd că sînt copiii mei,
Îmi dic: ce mai comori!*

PETRU VULCAN.

Biletul.

Auroră, a venit factorul poștal, — îmi dîse într'o zi de septembrie sora mea Elvira, care e cu trei ani mai mică decît mine.

— Nu ai putut cere epistola de la el? Trebuie să-mi întrerupi ora de pian? răspusei. Prea bine știi, că asta me supără foarte; ar trebui să închizi toate ușile odăii mele, pentru ca să pot neconturbată consacra o oră artei mele favorite! Du-te și cere epistola; veți că nu vreau să me întrecup, îi dîsei impacientându-me.

Elvira me privi surîdend:

— Ei, am cerut-o, dar mi-a dîs că nu o poate da decît numai adresatei.

— Ce nebuunii vorbești!

Fără voie m'am sculat și i-am urmat. La apariția mea factorul își scoase căciula, se uită la mine, apoi la biletul ce-l avea de gînd a-l scoate din portfoiu, cînd observă pe sora mea ascunsă pe după spatele mele.

Glîcind intențiunea lui de-a fi singur cu mine, făcui semn Elvirei, care se depărtă chicotînd.

În fine îmi predă biletul. Îi desfăcui și cetii următoarele:

„Adorată domnișoară!

„Decînd v'am vădut, nu mai am liniște; chipul dvoastre me urmărește necontenit. Aceasta stare nu o mai pot suportă. Ve implor s'aveți milă cu mine; nu

dorese decît numai un cuvînt din gura dvoastre, spre a decide asupra viitorului meu. Ascultați rugarea mea și binevoiți a veni diseară la șese ore în parcul orășănesc.

Al dvoastre cel mai umilit adorator“.

La citirea acestor rînduri me supărai foc. Cine poate fi acel îndrăzneț? Și cum cutează el a cere să merg eu la un rendez-vous? Eu, pe care toți me cunosc o fată serioasă, rece și nesîmțitoare față de adorarea bărbaților! E ceva ne mai pomenit; asta-i o insultă, o cutezanță grozavă! O, ce bine că nu și-a subscris numele! Curioasă, eram p'aci să nimicese biletul; dar me resgîndii și-l pusei în busunar. Remăsei încă câteva minute în grădinuță, care era ca o oază în curtea cea mare și unde fusese condus, de sora mea, factorul. După aceea reculegîndu-me mersei în odaia mea, de frică să nu fiu vădută de părinții mei ori chiar de Elvira, care era un drăculeț și observă toate și-și băgă năsuțul picant pretutindenea. Guvernanta avea în ea o elevă nespuse de ageră la minte; dar ciința ei era foarte mărginită și cînd cugetele ei erau ocupate cu născocirea vreunei păcălituri, atunci nimeni nu o putea ține la studiare; iar guvernanta o lăsă de dragă voie, căci a esperiat, că eleva în astfel de momente nu e bună de nimic serios.

Ajungînd în odaie, singură a trebuit să rid de mine, cum de acest bilet me putea mișcă din echilibru! Inse curios! Priviam la pian, la notele imprăsciate pe scaune pe masă, cari par că m'așteptau să me ocup de ele. Ah, în momentul acela eram indiferență față de Enterpe, musa-mi adorată. — În clipa cealaltă me aflai iară cu biletul în mîna. Îi rețiam, îl învîrtiam între degete, și — — me cuprînsese o milă pentru bietul adorator. După multă cugetare me hotărîi să me duc la întîlnire.

II

Sedeam pe bancă de o jumătate de oră. Așteptam cu paciință, ba, dacă vreau să fiu sinceră, cu impaciință, pe necunoscutul adorator. Eram supărată pe mine însămi, cum de am cedat slăbiciunii mele; pentru ce m'am uitat întru atîta de mine, să vin aicea și să aștept — oh, scandal — pe el — — Și totuș, nu eram liberă de inchipuiri. Par că vedeam cu ce ochi rugători se va uită el la mine, cum va fi de desperat cînd îi voi dice că n'are ce speră, și cum me va imploră să am compătimire de el...

Aici fui conturbată în meditarea mea prin niște pași grăbiti. M'am propus să rămîn de tot indiferentă și să nu me uit în laturi. Simții cum cineva la spatele băncii mele se pleacă spre mine și-mi dice cu voce profundă: „Îngerul meu“.

Me întorsei și întîlnii, nu niște ochi rugători cu privirea pasionată, ci ochii ștregăroși ai... Elvirei. Și cînd dînsa vădă fața mea surprînsă și indignată, erupse într'un riset batjocoritor și-mi dîse:

— Învățata mea, nici odată n'ai făcut o față mai păcălită și mai stupidă, decît în momentul acesta!

VIOARA DIN BIHOR.

Zădarnic.

*Când visul tău cel mai curat
Te-a înșelat.
Și cea mai dulce și mai sfântă
Nădejde, ce te-a încălțit,
Ți s'a zdrobit,*

*Zădarnic îți mai dau povață
Să uiți — și iar să prinzi în suflet
Gust de viață.*

ELENA DIN ARDEAL.

Henrik Ibsen.

— Studiu critic. —
(Urmare.)

Acest pas al Norei ne instrăinează, căci el e făcut chiar anume, când toate promit a deveni ca mai înainte. Inse cel ce a pătuns piesa, simte bine că el e singurul pas posibil, chiar pentru că toate promit a deveni ca mai înainte. Dacă Nora ar rămâne acasă, atunci ne-ar duré, căci am ști-o aruncată iar în noroiul de demult, în acel joc de-a bărbatul și nevasta, în loc de căsătorie adevărată. Sfârșitul acesta deci, precăt e el de curios, pe atât e de satisfăcător și consecvent cu premisele, din cari s'a desvoltat pas cu pas, precum se poate desvoltă o mare din picături de apă.

Când Helmer vede că nu o poate opri, cearcă să o convertească :

Helmer : Nu ai fost fericită aici ?

Nora : Nu, nici odată. Credeam că sunt, dar în faptă n'am fost nici odată.

Helmer : N'ai fost fericită ? N'ai —

Nora : Nu, numai veselă !

Se va mai întoarce oare Nora ?

Helmer : Nora — Nu-ți voi puté fi nici odată mai mult, decât un străin ?

Nora (luându-și geamantanul) : Ah, Robert ! Doară dacă s'ar întâmplă minunea !

Helmer : Numește-mi astă minune !

Nora : Ar trebui amândoi, tu și eu, să ne schimbăm într'atâta, încât — ah, Robert, eu nu mai cred în astfel de minuni !

Helmer : Dar iar cred ! Numește-mi-o ! Să ne schimbăm într'atâta, încât ? —

Nora : Încât din traiul nostru să poată deveni o căsnicie. Adio ! (Ese prin coridor.)

Helmer (cade pe un scaun lângă ușa acoperindu-ș fața cu mâinile) : Nora ! Nora ! (Se uită în giur și se scoală.) Gol. Nu mai e aici. (O speranță îi strălucește în ochi.) Minunea ? ! (De jos se aude o ușă cădând amenințătoare în țîțini.)

Cele mai aspre imputări i s'au făcut lui Ibsen, pentru că adeseori devine nenatural în dramele sale. Mai ales când se ocupă cu cestiuni de căsătorie. De dragul ideii pe care voește să o desvoalte, trece peste imposibilități cu ușurință și de multe ori e prea mult filosof în piesele sale.

Imputările acestea nu sunt tocmai nedrepte. O

relațiune ideală ca a lui Rosmer și Rebeca nu prea e de cugetat, cu atât mai puțin relațiunile lui Solmess și ale Hildei. În privința „Constructorului Solmess“ trec ușor peste această neprobabilitate, precum trec în „Femeia mării“, peste „străin“, în „Copilul Eyolf“ peste „șoricăreasă“ etc., căci sunt dedat să privesc unele piese ale sale ca pe un fel de basme, în cari eroii sunt persoane din secolul nostru și în cari numai pe ici pe colo se mai strecoară câte un element de poveste. Nu știu, poate să fie greșit acest stadiu, pe care me pun eu, dar am observat că fără de el nu me pot împacă cu unele lucruri, precând așa îmi place tot, și îmi place mai mult decum mi-ar plăcé fără aceste elemente mistice.

Relațiunile dintre Rosmer și Rebeca se pot lăuda sau defăimă după cum judeci întreaga piesă. Dacă lăsăm impresiunile primite să lucreze asupra judecării și esperinței noastre, poate ne lovim de nenatural ; dacă inse le lăsăm să lucreze asupra inimii și simțământului nostru estetic, ne plac.

Nici când inse nu pot primi de drepte acele imputări, cari fac pe Ibsen greșit în tractarea cestiunilor de căsătorie pentru că trece prea iute peste cel mai însemnat punct : peste copii.

Nu e așa. Chiar acesta e momentul de căpetenie pentru care el face atâta deosebire între dragoste de amanți și între căsnicie. Acolo scopul e să-ți îndestulești traiul prin iubire, aici să-ți formezi traiul prin niște legături serioase de iubire și înțelegere, cari au să te lege de olaltă și de copii până la morment.

Cât de greșit e să cređi că iubirea de amant ajunge pentru ca să-ți facă traiul fericit, o arată Nora. După ani de zile el se mai întoarce odată la acest obiect și scrie „Copilul Eyolf“, în care aceste greșeli sunt secase cu mai multă energie în relief și sunt aplicate și asupra copiilor.

Allmers și Rita s'au luat din iubire. Sunt 10 ani deja de când trăesc la olaltă și în acești 10 ani au trecut prin toate stadiile căsniciei. Natura și-a mers umbletul ei obișnuit și în casa lor. Iubirea înflăcărată de la început, se răcește din ce în ce, pentru ca să facă loc unei prietenii strinse. Fierul cel roșu a fost muiat în apă și din el a eșit consistentul metal : oțelul. Așa a trebuit să vină lucrurile și așa e bine să se desvoalte o căsătorie. Dar nu în acelaș mod privesc cei doi soți această răceală a iubirii. Allmers își croește dorința după împregiurări, Rita voește să schimbe împregiurările după dorința sa.

Rita e o femeie sensuală, pătimașe, care privește cu groază la „transformarea“ dragostei în prietenie. Ea nu se gândește că oțelul e metalul cel mai potrivit de a zidi pe el o viață trainică, pe ea o agită și o desfătează culoarea roșie a fierului înflăcărat. Ea nu e născută pentru a fi mamă, nu vré să fie numai soție, ci și amanta bărbatului ei. De aceea ea e geloasă pe copilul ei Eyolf, pe cumnată-sa Asta, pe carlea, pe care Allmers o scrie.

Allmers (incremenit) : Ce ? Ai vré să scapi de Asta ? !

Rita : Da, Alfred, da !

Allmers : Pentru Dumneđeu, dar de ce ?

Rita (pasionată îl apucă cu brațele de gât) : Atunci te-aș avé în sfârșit numai pentru mine ! Ba nu, nici măcar atunci ! Nu de tot pentru mine. (Izbucnește într'un plâns convulsiv.) Ah, Alfred, nu pot fără tine, nu pot !

Allmers (se desface cu blândețe): Fii cuminte, dragă!

Rita: Ce-mi pasă dacă sunt cuminte sau necuminte! Mie îmi pasă numai de tine! Numai de tine în lumea întreagă! (Iar i se aruncă de gât.) De tine, de tine, de tine!

Allmers: Ci lasă-me, me stringi de gât.

Rita (il lasă): Numai de așa puté. (Privindu-l cu ochi aprinși.) Ah dacă ai ști cum te-am urit!

Allmers: M'ai urit pe mine!

Rita: Da pe tine — când ședeai colo în odaie și erai cufundat în cartea ta. Târziu până în mijlocul nopții. (Cu glas tânguitor.) Așa târziu Alfred, așa fără sfârșit. O, ce ură aveam pe carte!

Allmers: Dar acum s'a sfârșit cu cartea.

Rita (cu un ris strident): Firește! Acum ești plin de altele, mai grozave!

Allmers (indignat): Mai grozave! Așa numești tu copilul nostru!

Rita (violentă): Da, așa îl numesc. Pentru raportul dintre noi doi îl numesc așa. Fiind că el — copilul — e mai deasupra o ființă cu carne și oase. (Cu pasiune crescândă.) Dar n'am s'o rabd Alfred, nu o pot răbdă, — și-o spun de mai nainte!

Allmers (se uită la ea și dăce domol): Une-ori mi-e frică de tine, Rita.

Rita (intunecată): Mi-e frică și mie de mine. Și tocmai de aceea n'ar trebui să trezești partea cea rea din mine.

Allmers: Dar pentru Dumnezeu! Fac eu așa ceva?

Rita. Da, faci — când lovești în ce e mai slânt între noi.

Allmers (cu stăruință): Dar vino-ți în fire Rita. E vorba de propriul teu copil — de singurul nostru copil.

Rita: Copilul e numai pe jumătate al meu. (Iarăș pasionată.) Dar tu să fii întreg al meu! Și să nu fii decât al meu! Aceasta o pot cere de la tine — am dreptul să o cer!

Allmers (dând din umeri): Ei dragă, să ceri nu folosește nimic. Toate trebuieșc date de bună-voie.

Rita (incordată): Și adevă acum nu mai poți da?

Allmers: Nu, nu mai pot. Trebuie să me împart între Eyolf și între tine.

Rita: Dar dacă nu se nașcea Eyolf? Cum ar fi fost atunci?

Allmers (evasiv): Ei, atunci ar fi fost altceva. Atunci nu te-aș avé decât pe tine.

Rita (incet cu glasul tremurând): Atunci îmi pare reu că l-am născut.

Allmers (violent): Rita, nici nu știi ce vorbești!

Rita (tremurând de emoție): I-am dat viața în așa chinuri nespuse! Dar le-am suferit toate cu bucurie, cu fericire — de dragul teu!... Să deviu mamă am fost în stare. Dar să fiu mama copilului, nu sunt în stare, n'am darul. Trebuie să me iai așa cum sunt.

Rita nu poate suferi să împartă cu cineva când e vorba de iubire. După 10 ani de căsătorie iubirea ei pasionată, sensuală, e tot atât de vie, ca la început. Nu pot ca să nu citez aici încă o pagină atât de caracteristică pentru priceperea piesei. Allmers se întoarce după o călătorie mai lungă acasă.

Rita: Acum ascultă-me.

Allmers (se apropie): Ce mai e?

Rita (se uită cu dor la el): Când am primit a-sară depeșa ta —

Allmers: Bine ții, cum a fost?

Rita: — m'am îmbrăcat în alb —

Allmers: Am văduf că erai în alb, când am sosit.

Rita: — Îmi despletisem părul —

Allmers: Părul teu frumos și parfumat.

Rita: — De îmi cădea peste umeri pe spate —

Allmers: Am văduf, am văduf. Ah! ce frumoasă erai, Rita!

Rita: Améndoue lămpile erau acoperite cu roșu. Și eram singuri, noi doi. Toți dormiau în casă. Și pe meșcioară eră șampanie.

Allmers: Din care n'am bătut.

Rita (se uită cu imputare la el): Așa e. (Ride amar.) Cum ții în poezie! „vin eră, dar n'ai bătut“. (Se scoală de pe jeț și se duce par c'ar fi obosită spre canapea, pe care se așează jumătate culcată.)

Allmers (merge spre ea și rămâne în picioare): Eram așa plin de gânduri serioase, îmi propusem să vorbesc cu tine despre viața noastră de aci înainte și mai întei despre Eyolf.

Rita (suride): Dar ai și vorbit dragă.

Allmers: Ba, n'am avut vreme. Că tu ai început să te desbraci.

Rita: Da, și tu vorbeai de Eyolf. Nu-ți aduci aminte? Me întrebei cum stă cu stomacul lui Eyolf.

Allmers (cu imputare): Rita!

Rita: Și apoi te-ai dus să te culci în pat la tine și ai dormit tun.

Allmers (dând din cap): Rita

O damă arabă.

Rita!

Rita (se întinde de-alungul pe canapea și se uită la el): Alfred!

Allmers: Ce-i?

Rita: „Vin eră și n'ai bătut“.

Allmers (aproape aspru): Nu, n'am bătut.

(Va urmă.)

SEXTEL PUȘCARIU.

A: — Bine că te întâlneșc. Nu te mai gândești să-mi plătești cei 40 de lei ce ți-am împrumutat acum șese luni?

B: — Șeieam că duminică e ziua ta onomastică și voiam ca, împreună cu felicitările mele, să-ți aduc și hnu!

A: — Dă-mi tu cei 40 de lei și atunci me voi felicită eu însu-mi...

Correspondența cu mama

a doamnei Alma de Dunca Schiau măritată Merritt.

LXV

Londra 9 novembre Hotel Cecil.
Strand. dimineață.

Mamușă dragă,

Acum scriu numai câteva linii pentru a-ți spune că suntem aici, în Londra. Trecerea canalului de la Boulogne l. M. la Folkstone a fost una din cele mai rele vreodată făcute. Eu am voit ferm a nu fi bolnavă, m'am ținut cât am putut, dar la sfârșit a trebuit să depun armele: Am suferit de boală de mare „ganz echt“. Acum iară sunt bine.

Am espedial, înainte de plecarea din Paris, o cutie cu mai multe haine; să-mi scrii bine ce ai primit, să știu dacă au fost spediate toate.

Cu Ed. sunt pe foarte bun picior. Cu George trăim de tot bine.

Otelul în care ne aflăm, se dice că e cel mai frumos din lume; ceea ce este adevărat e, că e enorm de scump.

G. G. a încheiat contractul pentru Saigon; pleacă, desperat, în 29 novembre; pozițiunea dobândită e excepțional de bună.

Am scris doctorului O., dar nu e la club și nici îi cunosc adresa. Voi scrie la Folkstone. D. H. va veni mâine.

Astăzi e aici cortegiul noului Lord Major; avem noroc. Timpul este excepțional de bun, pentru Londra.

Pe papuși îl sărut de multe mii, mii de ori dulce și îl rog să nu lucreze prea mult.

Am un presentiment că voiu întâlni aici pe B.

Isprăvesc căci am grabă, cu multe mii, mii sărutări.

Alma.

XLVI

Londra 9 novembre 1896.

(Epistola asta e un journal de 4 zile.)

Mamușă mea adorată,

Iată-ne în Londra. Groaznic de rea trecere de canal am avut. Se dice că au fost una din cele mai rele cunoscute.

„De la Boulogne sur mer“ la Folkstone 1 ora $\frac{3}{4}$ din cauza valurilor cât casa de mari. La început toți erau bolnavi, numai eu, George și un amic al nostru eram teferi. Eu nu voiam să fiu bolnavă, nu, nu, nu! D'odată, numai timp am avut a fugi în cabina dămelor, și, *patratae* vârsat după vârsat. Vai a fost de mine. Dar, ca toate relele, a trecut și aceasta. Săptămâna întregă fusese tot trecere bună, numai pentru mine s'au pus în scenă „springwellen“ groaznice.

Aci suntem în un otel de tot nou; se dice că e

cel mai frumos din lume. Cel mai scump sigur este. Apartamentul e 46 Sch: pe di. Și deu, nimic extraordinar; am avut aiurea și mai bine decât acesta.

La 21 plecăm la New-York. Cel mai uricios va fi opt ore de la Southampton la Havre, George e foarte, foarte bun; umblă cu mine ca cu un ou roșu.

Nu știi ce rea impresie-mi fac femeile d'aci. Toate văpsite; rid, strigă, fac larmă pe uliță ca cele mai rele cocotte. *Les demies vierges*.

Orașul e foarte frumos. De necredut ce mulțime de oameni pe strade.

Am vădut instalația noului Lord major; ceva interesant, frumos și original. Ed. încă e aci. A fost doctorul O., șarmant ca în trecut.

R. m'a prezentat la mătușă lui, Lady S. N., o damă d'o rară distincțiune și foarte amabilă cu mine. Ne-a invitat la prânz.

Astăzi me duc să pun să-mi facă baguete de brilant la perlele mele. Din fermoir voi să pun să-mi facă broșă.

Iarăș cam sufer de catar și sunt așa de cald și bine îmbrăcată! Londra nu ar fi locul favorabil pentru sănătatea mea. Ed. pleacă astăzi și R. pleacă peste puțin la Indii.

Aci plac mai mult ca ori uude; fac un efect nespus, spre marea fală a bărbătelului.

Înainte de plecarea mea din Paris, mi-a scris o lungă epistolă duca Edgardo di V. Am părăsit cu greu atâți buni amici, dar vom reveni.

T-am scris eri o scurtă epistolă cu adresa d'aci. Serie, mamușă, și pune adresa „Hotel Cecil“ London.

Trebuiește acum să vă dic adio și trimit mii, mii dulci sărutări pentru iubiții mei părinți.

Alma.

Societatea pentru fond de teatru român.

— Ședința comitetului central.

La 9 octombrie n. comitetul Societății pentru fond de teatru român a ținut la Brașov a doua ședință în anul de gestiune 1897/8, sub presiunea vicepresidentului Virgil Onișiu, fiind de față cassarul Valeriu Bologa și secretarul Vasile Goldiș.

S'a hotărât:

1, a face încercarea de a plasa acea parte a fondului Societății, care e investită în hârtii de valoare, pe la băncile românești din patrie. În scopul acesta, cassarul s'a însărcinat să adreseze în chestiunea aceasta o hârtie către toate băncile noastre românești, cerându-le răspuns asupra condițiilor, cu care ar fi dispuse a primi spre fructificare bani de ai Societății?

2, Secretarul raportând, că la cestiionarele adresate membrilor fondatori au sosit mai multe răspunsuri, s'a decis ca secretarul să compună din datele intrate biografiile respectivilor membri fondatori, cari apoi se vor introduce în cartea de aur prin un caligraf și mai târziu se vor publica rënd pe rënd în „Familia“, organul Societății.

3, Secretarul mai este însărcinat a face pregătirile pentru a se pute începe tipărirea Anuarului Societății, hotărât în adunarea generală din Orăștie; acest anuar va începe cu istoricul Societății, pe care are să scrie Iosif Vulcan, care a inițiat înființarea Societății.

4, În cestiunea comitetelor filiale, tot secretarul

este însărcinat să elaboreze un plan, pe care îl va aşterne apoi spre eliberare comitetului.

5. Viceprezidentul Virgil Oniţiu raportează, că în urma concursului literar publicat din partea Societăţii în toate organele româneşti de publicitate, pentru Biblioteca Teatrală au intrat până acum 9 piese teatrale, dintre cari una originală dar nepotrivită; iar preşedintele Iosif Vulcan a scris un prolog în versuri. Comitetul a decis ca Biblioteca Teatrală să se deschidă cu acest prolog; totodată a însărcinat pe viceprezidentul Virgil Oniţiu, ca în numele comitetului să roage pe Iosif Vulcan, ca să dea pentru acea broşură şi o piesă a sa.

6. Înmulţindu-se agendele şi actele biuroului Societăţii, comitetul crede necesar să închirieze un local propriu şi spre scopul acesta va face întrebare la comitetul casinei române din Braşov, dacă n'ar pute pune la dispoziţia comitetului un local potrivit.

Ilustraţiunile noastre.

Vilhelm II, împăratul Germaniei îndată la urcarea sa pe tron a dat probă de un caracter independent şi de un spirit ager. Spre a domni însuş şi a-şi executa voinţa după plac, a avut curagiul să depărteze de lângă sine pe prinţul Bismarck, idolul poporului german. Temperament viu, prin vizitele sale de la curţile domnitoare, a ştiut să se impună; iar prin cuvântările sale ce ţine la felurite ocazii şi foarte des, cuvântări pline de enunţiaţiuni de mare însemnătate, face lumii surprinderi. Nici una din cuvântările sale înse n'a făcut senzaţie mai mare, ca cea ținută de curând în castelul din Buda. S'a scris mult despre aceasta vorbire, din toate punctele de vedere. Noi n'avem să ne ocupăm de însemnătatea ei politică. Suntem de acord cu „Drapelul“ din Bucureşti care a scris: „Nu este treaba noastră să explicăm scopul visitei împăratului Germaniei. Acesta, ca să vorbească cum a vorbit, a trebuit să aibă temeiuri puternice. Şi ori cât s'ar supără foile germane, noi credem că împăratul Vilhelm a ştiut ce face şi ce vorbeşte. Atitudinea şi cuvintele sale îşi vor ajunge scopul“. Accentuând aceasta, ne-am crezut datori să presintăm în nr. acesta portretul vestitului împărat.

Bazar în Constantinopol. Capitala Turciei, vestitul Stambul, cu nenumăratele sale frumuseţi, încântă pe toţi căli se abat pe acolo. Bosforul şi admirabila perspectivă spre mare fac impresiuni ce te farmecă şi nu le uiţi nici odată. Pe cât de interesantă este vederea din afară, tocmai atât de surprinzătoare e viaţa din lăuntrul oraşului. Mişcarea colosală, sgomotul asurd şi mulţimea de tipuri de tot felul, ciocnirea Europei cu Asia, popoarele şi portul lor, fac o simţire magică. Ilustraţiunea noastră înfăţişează un episod din Constantinopol, un bazar, în care un călător străin cumpără nevestei sale bijuterii.

O damă arabă. La miadăşi, pe deşerturile Arabiei, soarele arde mai ferbinte, pasiunile sunt mai înfocate. Acolo moravurile sunt mai simple, mai naturale. Luxul este la ei un ce necunoscut. Femeile lor nu poartă atâtea împodobiri, o verigă de aramă pe picior şi pe mâni, nişte cercei, iată toate bijuteriile lor. Dama şede pe pământ şi mânâncă cu lingură de lemn modestul ei prânz.

LITERATURĂ ŞI ARTE.

Sciri literare şi artistice. *Di Gr. C. Conduratu* a pus sub tipar la Bucureşti un volum de peste 450 pagine, intitulat „Relaţiunile Munteniei şi Moldovei cu Ungaria până la anul 1526“. — *Legende latine.* A apărut în ediţia librăriei Alberto Rober din Palermo: „Leggende latine, racconti e versioni (dal rumeno, dallo spagnnolo, dal provenzale) de Louis de Sarran d'Allard“. Interesantul volum conţine şi traducerea unei legende de V. A. Urechia: „La mala ventura“. — *Eminentul artist pictor dl. Ajdukiewitz,* autorul marelui tabel al revistei oştirei române înainte imperatului Francisc Josif, se află chemat la curtea de Coburg. La întoarcere, se va stabili definitiv în România. Un adevărat câştig pentru ţara română. — *Sculptorul Bălăcescu* a terminat bustul dlui Lascar Catargiu, sculptat în piatră; acest bust, pus pe un pedestal cu inscripţia: „Lascar Catargiu, şeful partidului conservator“ va fi aşezat în sala de şedinţi a „cercului conservator de studii sociale“ în Bucureşti.

Un nou volum de Radu D. Rosetti. Primirăm din Bucureşti un elegant volum de poezii ale tinerului nostru poet dl Radu D. Rosetti, intitulat „Duoase“. Autorul, bine cunoscut şi din coloanele foii noastre, a adunat în volumul acesta poeziile sale mai noue, publicate în reviste, precum şi câteva traduceri din poezii sei favoriţi Sully Prudhomme, François Copée şi Carmen Sylva. Acelaş spirit abundanţ, aceeaş vervă şi uşorătate, ce cunoaştem şi ce ne captivează în inspiraţiunile sale anterioare, ni se presintă şi în volumul acesta. Este un poet al sentimentelor intime şi pe deasupra modern în toată puterea cuvântului. Luându-i în mână cartea, nu poţi s'o depui, până ce nu citeşti toate bucăţile din ea. Iată cuvântul pentru care autorul, de şi tiner încă, are la activul seu literar nou volume de poezii şi prosă. Editura librăriei Leon Alcalay în Bucureşti. Preţul 3 lei. Drept specimen reproducem poezia de mai la vale.

Prin iarbă.

«Trifoi cu patru foi!» — Şi iat-o,
Fugind fugind s'globie în spre noi,
Strigând, de sună toată valea:
«Trifoi! Trifoi cu patru foi!»

Iar droaia de copii aleargă,
Găsind în'un prilej de joc,
Să cată 'n iarbă buruina
Prevestioare de noroc

Privindu-i, uit durerea mea,
Ce face sângele să-mi fiarbă,
Căci mă gândesc la vremea când
Găsiam şi eu noroc prin iarbă.

Cătaşi copii! — Şi când găsiţi,
Strigaţi, pădurea să răsune; —
Odată veţi oftă şi voi:
«Trifoiul n'a ştiut ce spune!»

Teatrul Naţional din Bucureşti. Stagiunea s'a deschis în sâmbăta trecută cu „Mărioara“ dramă de Carmen Sylva, tradusă de dl Haralamb G. Lecca şi „Fântâna Blandusiei“ poemă de V. Alexandri. Despre „Mărioara“ cetim în „Drapelul“ următoarea dare-de-seamă: „Mărioara“ ar fi fost o *nouvelă* superioară. Sim-

plicitatea acțiunii și intensitatea sentimentului ridicau mai dinainte genul literar al operei. Ca piesă, Mărioara e slabă. Vezi că teatrul are legile sale pe cari nu le poți infrânge nepedepșit : pedeapsa e că asupra unei săli reci cade cortina. Subiectul este de o extremă simplitate : De Mărioara sunt îndrăgostiți doi flăcăi, frații Marin și Tudor. Mărioara iubește pe Tudor, dar timiditatea acestuia îl oprește de a se declara și Mărioara creștând că Tudor nu o iubește, se mărită după Marin. Urmările acestui nenorocit pas ruinează căsnicia lui Marin. Tudor locuiește împreună cu frate-sau și are astfel mereu înaintea ochilor norocul lui Marin și propria durere : Tudor e veșnic pe gânduri și posomorit. Tristă e și Mărioara, căci acum când gândul la Tudor e păcat, acum dragostea neiertată își infixe ghimpii mai adânc în inima sărmanei. Jalnice sunt pururea cântecele ce le cântă Mărioara copilului său născut din căsătorie cu Marin, numai acestei ființe plâpânde se încredințează biata taină dureroasă a vieții sale. Într-o zi Tudor surprinde una din aceste confidențe și află astfel că Mărioara l-a iubit și-l iubește. Prea târziu, își spune și Tudor acum dragostea și o îndeamnă pe Mărioara să fugă cu el în lume. Sărmana șovăește între instinctul de mamă și datoria de femeie pe de o parte — și între norocul, nou pentru ea, de a se ști iubită de iubitul său. Moartea crudă pune capăt șovăelii : copilul Mărioarei, biet rod bolnăvicios al unei căsătorii fără dragoste, se stinge fără un tipăt măcar — și Mărioara atribue moartea păcatului ei de a fi dat ascultare ademenitoarelor cuvinte pătimeșe ale lui Tudor. În durerea sa nemărginită, îl alungă pe Tudor care merge de-ș pune capăt țălelor în pădure. Mărioara și Marin vor trăi de acum înainte o viață moartă... Vorbele Mărioarei cari sfârșesc piesa amintesc vorbele Eliei din „Borkman“ : Să ne întindem mâna, noi doue moarte pe de-asupra acestui mort. „Mărioara“ este o piesă menită a fi citită : e o comoară de poezie. Carmen Sylva a pus în gura eroilor piesei sale țărănești un limbaj demn de creatorii poeziei populare române. Cu o pricepere, care denotă o iubire și un interes sincer de viața poporului, autoarea a știut să dea un caracter uimitor de adevărat, de simplitate, naivitate și energie rustică. Sunt în piesă scene impregnate de la început până la sfârșit de o poezie primitivă și duioasă. Mai cu seamă scena cu moartea copilului este de o putere emoționantă pe care numai o mamă a putut-o scoate din inima sa. Din nenorocire, precum am spus, impresia totală e rece, din cauza greșelii primordiale de a se fi făcut o piesă din această admirabilă năvelă. Piesa a fost bine jucată.

Jules Verne în românește. Cine nu cunoaște pe Jules Verne, distinsul scriitor francez, care în formă de roman a tratat atâte chestii de știință? Operele lui sunt traduse în toate literaturile culte. Deci n'avem decât să ne bucurăm dacă apare vr'una și în românește. Anunțăm dar cu plăcere, că țălele trecute a eșit la Sibiu, în traducere românească unul din cele mai interesante romanuri ale lui. Interesant, pentru că se petrece în Transilvania între Români. Titlul romanului este : „Castelul din Carpați“ și sântem siguri. că atât prin conținutul său, cât și prin buna traducere a dlui Victor Onișor, va face câteva ore plăcute cetitorilor. Astfel de traduceri în adevăr umplu un gol în literatură, nu ca efemerele și reu tradusele romane ce apar din când în când în limba noastră. Volumul precedat de protretul lui Jules Verne și de o prefață scrisă de dl dr. Eliă Dăian, are 26 ilustrațiuni. Prețul,

ediție populară 80 cr., ediție de lux 1 fl. 20 cr. Edițiunea „Tipografiei“ în Sibiu.

Despre științele naturale. Dl Iuliu Moisil, director la gimnaziul real din Tergu-Jiu, a scos la lumină acolo o broșură intitulată : „Scopul predării științelor naturale. Mijloacele și metoda lor“. Programele încărcate cu un material prea vast, lipsa de colecțiuni și muzee, cărțile de școală lipsite de o metodă practică, aceste și multe altele esperiate în curs de mai mulți ani au îndemnat pe autorul să publice esperiențele ce a făcut, precum și principiile unora din cei mai distinși pedagogi și metodiști. Oamenii școlii de sigur vor ceti cu plăcere aceasta lucrare.

Fotografii bucureștene. Pe timpul petrecerii Maj. Sale împăratului și regelui Francisc Iosif anul trecut în România, s'au făcut acolo mai multe fotografii care înfășează felurite puncte interesante. Tablourile aceste, lucrate în atelierul Socec, sunt adevărate lucrări de artă. Legat în aur, albumul, trimis țălele trecute împăratului și regelui Francisc Iosif, poartă o dedicație a regelui Carol. S'au făcut cu totul cinci albumuri : pentru cei doi suverani, pentru regina României, pentru contele Goluchovsky și dl D. Sturdza.

Manual de morală evanghelică. Primirăm țălele trecute din Galați o carte intitulată : „Manual de Morală Evanghelică“ sau „Scurtă explicare a textelor cu conținut moral din cele 4 evanghelii“ pentru usul școlilor secundare, de Moise N. Pacu, profesor de liceu și membru al baroului din Galați. Carte aprobată de Sf. Sinod al sfintei Biserici autocefale ortodoxe române. Ediția a doua, revădită. Precum ășuș titlul arată, această carte e o înmănușchiare a perceptelor și parabolilor evanghelice, explicate de autor cu multă claritate și într'o limbă ușoară. Prețul 3 lei.

Căldindarele Ibrăriei Kraft din Sibiu. *Amicul Poporului*, căldindar ilustrat pe anul 1898, a apărut și acuma întocmit de dl Gr. Sima al lui Ion, cu numeroase ilustrațiuni. Textul e interesant, înse nu totdeauna potrivit pentru popor, cu toate că țăa mai mare parte e reproducere, prin urmare se putea mai bine alege. Prețul 40 cr. — *Căldindarul Săteanului* are aproape numai parte căldindaristică și vr'o doue articole scoase din căldindarul „Amicul Poporului“. Prețul 17 cr. — *Poxnașul*, căldindar umoristic pe anul 1898, are multe ilustrațiuni și glume reușite. Prețul 36 cr. Toate trei căldindarele sunt tipărite frumos și fac o impresiune bună.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. Aurel Lazar, avocat în Oradea-mare, la 7 novembre n. își va serbă cununia cu dșoara Valeria Feier, fiica dlui George Feier, avocat și proprietar în Boroșineu. — Dl. I. A. Butnaru, absolvent de teologie al archidiecesei Blaș, la 7 novembre n. se va cunună cu dșoara Șarlota Eufemia Caiian în Roșia-montană. — Dl Constantin Lităica în duminica trecută s'a cununat la București cu dșoara Constanța G. Missail, fiica cunoscutului bărbat de litere dl G. Missail. — Dl Mihail Popovici, și dșoara Carolina Pop Florian s'au fidanțat în Somosțelnic.

Solri personale. Principele Ferdinand și principesa Maria au plecat marți din Sinaia la Nizza, unde vor petrece iarna. — Dl dr. Gustav Weigand publică în țăarele germane un articol intitulat : „Trei-đeci de

ore în femniță ungurească, în care descrie arestarea sa de la Ciachi-Gărbău din vara trecută. — *Dl. Dimitrie Pop*, funcționar la oficiul silvanal din Sebeșul-săseș, la intrarea sa în pensie, a fost decorat cu crucea de argint pentru merite. — *Dl. dr. Iuliu Tămășel* a fost înscris în camera advocațională din Timișoara.

Congresul național bisericesc gr. or. din Sibiu s'a încheiat vineri la 10/22 octombrie, luând parte foarte mulți deputați și discutând chestiuni de cea mai înaltă însemnătate bisericească-scolară. — *Memoria lui Șaguna* a ocupat congresul în mai multe rânduri; fiind că anul viitor se împlinesc 25 de ani, de la moartea marelui arhiepiscop, s'a decis ca consistoriul să ia la timp măsurile potrivite, ca ziua morții (16/28 iunie) să se serbeze în întreaga mitropolie; totodată, constatându-se, că până acuma pentru monumentul lui Șaguna s'a adunat numai 5000 fl., s'a decis ca colectarea să se continue. — *Fundațiunea lui Goxdu*, la finea anului 1896, s'a urcat la 1,586.478 fl. 89 cr. Anul trecut s'a dat ca stipendii și alte ajutoare 22.873 fl. 83 cr., la 113 studenți români. Reprezentanța fundațiunii proiectează întemeierea unui internat în Budapesta pentru universitarii români gr. or. — *În consistoriul mitropolitan*, în locul membrilor reposesați, s'au ales: asesor ordinar în senatul bisericesc protopresbiterul Ioan Papiu; asesor onorar în senatul școlar directorul gimnasial din Brașov dl. Virgil Onițiu; asesor onorar în senatul episcopesc dl. Petru Pipos. — *Chestiunea verificării vicarului Goldiș* s'a sfârșit astfel: într'una din ședințele din urmă s'a cefit votul sinodului episcopesc, care pe temeiul declarațiunii în scris a dănsului, că nici odată n'a consimțit cu crearea legilor politice-bisericești, l-a declarat „justificat”, reprobându-i înse tăcerea de până acuma; în urma acestuia comisia verificatoare a propus din nou verificarea alegerii; dl. Bredicean a ridicat chestiunea compatibilității, dacă un dignitar bisericesc poate fi în același timp și deputat dietal; atunci s'a sculat părintele vicar, ș-a depus mandatul și a părăsit sala.

O nouă fundațiune Academiei Române. Regretatul N. R. Danilescu, a cărui moarte o vestiram în nr. trecut, a pus la dispoziția Academiei Române 200.000 lei, spre a se crea din ea stipendii. Afară de aceasta a dispus să i se restituie consistorului din Lugoj suma de bani egală cu ceea ce a primit dănsul ca stipendii de la acel consistor.

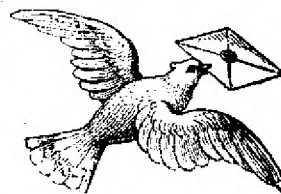
Inaugurarea universității din Iași se va face marți la 21 octombrie (2 novembre.) Regele și regina vor sosi acolo de la Sinaia luni dimineața la 9, fiind întâmpinați la gară cu toate onorurile, apoi se va oficia un Te-Deum de către mitropolitul Moldovei, la 2 și jumătate recepția corpului diplomatic și a autorităților. Marți la orele 10 dimineața va fi inaugurarea palatului universității, regele va citi un discurs, încredințând rectoratului universității noul palat. La discursul suveranului va răspunde dl. Culișanu, rectorul universității. În urmă se va procedea la punerea pietrei fundamentale. Regele va iscăli întău pergamentul, care se va pune în fundațiune; vor urmă apoi regina, mitropolitul Moldovei, ministrii și ceilalți demnitari ai statului. Apoi suveranii vor vizita noul palat. După amiazași vor vizita seminarul Veniamin, și bisericile Trei-Ierarchi și Sf. Nicolae. Seara se va da o reprezentație de gală

în Teatrul-Național. Mercuri regele și regina vor vizita felurile institute și așezăminte; regina va primi în audiență corpul profesoral; seara în Teatrul Național se va juca piesa „Meșterul Manole” de regina. Joi suveranii vor vizita alte institute și corporațiuni. Seara la 10 se vor întoarce la Sinaia.

Monumentul de la Ploești, ridicat în onoarea batalionului II de vânători de la Ploești, care la Plevna s'a luptat atât de brav, încât a cucerit și un drapel turcesc, s'a inaugurat în duminica trecută, în prezența regelui Carol, care în discursul ce a ținut, a accentuat cu mândrie, că din 700 de vânători câți au plecat din Ploești la Plevna, 300 au ramas pe câmpul de luptă. Suveranul, când a văzut pe Grigore Ion, cel care a cucerit drapelul, i-a strins mâna. Inaugurarea a început cu ceremonia religioasă, care a fost oficiată de mitropolitul-primat. Apoi s'au ținut cuvântările oficiale, la care a răspuns regele, plin de entuziasm și monumentul s'a desvîlit.

Expoziția și balul românesc din Sibiu precum aflăm, au reușit foarte bine. De o parte expoziția a presintat un tablou viu al muncii naționale, începând de la manufacturele țerancelor, până la lucrurile de mână ale damelor noastre din clasele mai culte; de alta, splendidul bal al elitei române a încântat ochii cu frumusețile strălucite ale damelor și au captivat mai multe inimi. Expoziția arangiată de Reuniunea femeilor române din Sibiu, în frunte cu dna presidentă Maria Cosma n. Roman, a produs un venit curat de vr'o 200 fl.; iar bufetul unde serviau patru gentile domnișoare, a adus 100 fl. Balul a ținut până dimineața.

Poșta redacției.

Dlul I. V. în Arad. Nu pricepem de loc cauza superării, căci ați putut vedea cu doinele sunt de pe Crișul negru, adică culesse de acolo, prin urmare nu-s compoziții de ale celui iscălit și astfel n'aveți nici un drept să-i faceți învinuire, nici dta, nici acela care a scris adresa pe cvarta.

Îngăduerile au sosit, dar nu le putem întrebuița, căci sânt prea picante.

Strada regală 12. Așteptăm piesa făgăduită și jucată de curând.

Cus. Vom alege din poeziile trimise.

Tu ce ești ursula mea. Să faci poezie rea?

Călimdarul săptămânei.

Duminica (XX) Ev. a 4-a dela Luca, c 8. gl. 3 a lov. 9.

Ziua sept.	Călimdarul vechiu	Călimd. nou	Sorele
Duminică 19	Prof. Ioil	31 Wolfgang	6 11 4 16
Luni 20	Mart. Artemiu	1 Nov. T. SII	6 43 4 14
Marți 21	Cuv. Harion	2 Prim. Repos	6 45 4 12
Mercuri 22	Păr. Averchie	3 Gottlieb	6 47 4 10
Joi 23	Ap. Iacov fr. Dlui	4 Păr. Barom.	6 48 4 8
Vineri 24	Mart. Areța	5 Emerica	7 50 4 6
Sâmbătă 25	Mart. Marțian	6 Leonhard	7 52 4 5

Avis abonaților nostri. Treiluniul octombrie-dec. a început cu nr. 40. Abonaților de până acuma le trimitem și numărul acesta, rugându-i să-și achiteze în timp scurt abonamentele.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LĂNG ÎN ORADEA-MARE.